

ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Π Ρ Α Κ Τ Ι Κ Α

ΤΗΣ 1^{ης} ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗΣ ΤΗΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΗΣ 13^{ης} ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2016

-----0-----

Μ Ε Λ Η : Ανδρονίκη Θεοτοκάτου, Πρόεδρος, Φλωρεντία Καλδή, Σωτηρία Ντούνη, Χρυσούλα Καραμαδούκη, Άννα Λιγωμένου, Γεωργία Μαραγκού και Αγγελική Μαυρουδή, Αντιπρόεδροι, Γεώργιος Βοΐλης, Κωνσταντίνος Κωστόπουλος, Βασιλική Ανδρεοπούλου, Μαρία Αθανασοπούλου, Ασημίνα Σαντοριναίου, Ελένη Λυκεσά, Ευαγγελία - Ελισάβετ Κουλουμπίνη, Σταμάτιος Πουλής, Κωνσταντίνα Ζώη, Δέσποινα Καββαδία - Κωνσταντάρα, Αγγελική Μυλωνά, Γεωργία Τζομάκα, Χριστίνα Ρασσιά, Θεολογία Γναρδέλλη, Κωνσταντίνος Εφεντάκης, Βασιλική Σοφιανού, Αγγελική Πανουτσακοπούλου, Δέσποινα Τζούμα, Δημήτριος Τσακανίκας, Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου, Κωνσταντίνος Παραθύρας, Ασημίνα Σακελλαρίου, Αργυρώ Μαυρομμάτη και Ευαγγελία Σεραφή, Σύμβουλοι.

Οι Αντιπρόεδροι Ιωάννης Σαρμάς και Μαρία Βλαχάκη και οι Σύμβουλοι Δημήτριος Πέππας, Βιργινία Σκεύη, Βασιλική Προβίδη και Κωνσταντίνος Κρέπτης απουσίασαν δικαιολογημένα, ενώ η Σύμβουλος Ειρήνη Κατσικέρι αποχώρησε από τη διάσκεψη, σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 1968/1991.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ : Μιχαήλ Ζυμής.

ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ : Ελένη Αυγουστόγλου, Επίτροπος, Προϊσταμένη της Γραμματείας του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Με την έναρξη της συνεδρίασης, ο Σύμβουλος Δημήτριος Τσακανίκας, που ορίστηκε από την Πρόεδρο εισηγητής θέτει υπόψη της Ολομέλειας το 77188/23.11.2015 έγγραφο της Επιτροπής του Ελεγκτικού Συνεδρίου στο Υπουργείο Εξωτερικών, προκειμένου η Ολομέλεια να γνωμοδοτήσει σχετικά με το θέμα που περιλαμβάνεται σ' αυτό, το περιεχόμενο του οποίου έχει ως εξής:

**«ΘΕΜΑ: ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΧΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΛΜΑΤΩΝ ΠΛΗΡΩΜΗΣ
(Εφαρμογή του άρθρου 48 παρ. 12 του ν. 4129/2013)**

Αξιότιμη Κυρία Πρόεδρε,

Σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 12 του άρθρου 48 του ν. 4129/2013 (ΦΕΚ 52 Α) Κύρωση του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, «επιτρέπεται η αναθεώρηση χρηματικών ενταλμάτων πληρωμής δαπανών, που έχουν θεωρηθεί από Επίτροπο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, στο πλαίσιο του διενεργούμενου από αυτό προληπτικού ελέγχου των δαπανών του Δημοσίου ή Ν.Π.Δ.Δ., καθώς και πράξεων του αρμοδίου Κλιμακίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου, με τις οποίες επιλύθηκε διαφωνία υπέρ της θεώρησης χρηματικού εντάλματος ή πράξεως επί λογαριασμών, κατόπιν αιτήσεως του Υπουργού Οικονομικών ή των κατά νόμο εξουσιοδοτημένων από αυτόν οργάνων. Στην περίπτωση αυτή ως λόγοι αναθεώρησης των ανωτέρω πράξεων δύνανται να προβάλλονται, πέραν των αναφερομένων στην παρ. 3 του παρόντος άρθρου και οι ακόλουθοι: α) πλάνη περί το νόμο, β) εντοπισμός, κατά τη διενέργεια επιγενόμενων διοικητικών ελέγχων νέων κρίσιμων εγγράφων (στοιχείων) που στοιχειοθετούν εξ αντικειμένου την απόρριψη της θεωρηθείσας δαπάνης. Οι διατάξεις των παραγράφων 9 και 11 του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται και εν

προκειμένω. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων καθορίζονται οι λεπτομέρειες εφαρμογής της παρούσας παραγράφου.» (Σχετικά, έχουν εκδοθεί τα Πρακτικά της 3^{ης} Γενικής Συνεδρίασης της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 23^{ης} Φεβρουαρίου 2005).

Σε εφαρμογή της ανωτέρω διάταξης ο Υπουργός Εξωτερικών, με τις Α.Π.Φ. 9117/27/ΑΣ 148/40481, Α.Π.Φ.9117/28/ΑΣ 149/40482 και Α.Π.Φ. 9117/ 24/ΑΣ 145/40475/30.9.2015 αποφάσεις του, που κοινοποιήθηκαν στην Υπηρεσία μας στις 7.10.2015, ζητάει την άρση θεώρησης (αναθεώρηση) της υπογραφής του Επιτρόπου, σε τέσσερα χρηματικά εντάλματα (ΧΕ 8332/2002, ΧΕ 13258/2003, ΧΕ 603/2004 και ΧΕ 10986/2004) τα οποία εκδόθηκαν από την Υπηρεσία Δημοσιονομικού Ελέγχου στο ΥΠΕΞ και αφορούσαν σε χρηματοδοτήσεις Μ.Κ.Ο., κατά τα έτη 2002 έως 2004, προκειμένου να προχωρήσει σε καταλογισμό σε βάρος των Μ.Κ.Ο., για το λόγο ότι, κατόπιν έκδοσης δικαστικών αποφάσεων, αλλά και με τη διενέργεια επιγενόμενων διοικητικών ελέγχων, προέκυψαν νέα κρίσιμα στοιχεία, που στοιχειοθετούν εξ αντικειμένου την απόρριψη της θεωρηθείσας δαπάνης.

Η Υπηρεσία μας προκειμένου να προχωρήσει στην εν λόγω αιτούμενη αναθεώρηση, αναζήτησε τα πρωτότυπα χρηματικά εντάλματα στην 1^η Υπηρεσία Επιτρόπου και τα αντίγραφα των χρηματικών ενταλμάτων με τα δικαιολογητικά τους στην 12^η Υπηρεσία Επιτρόπου Αρχείου. Η τελευταία, με το 72807/ 4.11.2015 έγγραφό της, μας ενημέρωσε «ότι τα χρηματικά εντάλματα έτους 2002 έχουν καταστραφεί με τα Πρακτικά της 6^η Γενικής Συνεδρίασης της Ολομελείας

Ελ. Συνεδρίου της 28^{ης} Μαΐου 2004 και τα χρηματικά εντάλματα των ετών 2003 έως 2006, υπάρχουν στις αποθήκες των Γλυκών Νερών χωρίς την απαραίτητη ταξινόμηση και είναι δύσκολη η ανεύρεσή τους.». Περαιτέρω η 1^η Υπηρεσία Επιτρόπου με το 75829/378/ 17.11.2015 έγγραφό της μας ενημέρωσε ότι τα εν λόγω πρωτότυπα χρηματικά εντάλματα (ετών 2002, 2003 και 2004) «έχουν καταστραφεί με πολτοποίηση σύμφωνα με απόφαση που ελήφθη με τα Πρακτικά της 16^{ης} Γ.Σ. Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 25ης Μαΐου».

Συνεπώς, κατόπιν αυτών, αναφέρονται τα κάτωθι ερωτήματα:

- 1) Στην περίπτωση που το πρωτότυπο χρηματικό ένταλμα έχει νομίμως καταστραφεί από το Ελεγκτικό Συνέδριο, είναι δυνατή η αναθεώρηση του χρηματικού εντάλματος, βάσει του αντιγράφου και των δικαιολογητικών αυτού, από τα οποία προσδιορίζονται πλήρως τα στοιχεία του πρωτοτύπου και εφόσον προσκομίστηκαν αδιάσειστα και αναμφισβήτητα στοιχεία, βάσει αμετάκλητων δικαστικών αποφάσεων ή πορισμάτων ελέγχων του Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος, που στοιχειοθετούν την αναθεώρησή του, ούτως ώστε να καταστεί δυνατός ο καταλογισμός των υπευθύνων των ενταλθέντων και εξοφληθέντων χρηματικών ενταλμάτων, από τα όργανα της Διοίκησης;
- 2) Στην περίπτωση που έχουν νομίμως καταστραφεί από το Ελεγκτικό Συνέδριο, τόσο τα πρωτότυπα χρηματικά εντάλματα όσο και τα αντίγραφα με τα δικαιολογητικά αυτών, είναι δυνατή, ελλείψει αυτών, η πράξη αναθεώρησης του χρηματικού εντάλματος, εφόσον προσκομίστούν αδιάσειστα και αναμφισβήτητα στοιχεία, βάσει αμετάκλητων δικαστικών

αποφάσεων, ή πορισμάτων ελέγχων του Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος, που στοιχειοθετούν την αναθεώρηση του, ούτως ώστε να καταστεί δυνατός ο καταλογισμός των υπευθύνων, από τα όργανα της Διοίκησης;

Περαιτέρω τίθεται το εξής ερώτημα: είναι δυνατόν στην περίπτωση αυτή, να εφαρμοστεί αναλογικά η διάταξη του άρθρου 64 του ν. 4129/2013 που αφορά στην «καταστροφή ή απώλεια διαχειριστικών στοιχείων από ανώτερη βία ή τυχαίο γεγονός», στοιχείων που έχουν νομίμως υποβληθεί από τις αρμόδιες υπηρεσίες για έλεγχο, φυλάσσονται στο Ελεγκτικό Συνέδριο και πριν από τον έλεγχό τους καταστράφηκαν ή απωλέστηκαν στο Ελεγκτικό Συνέδριο;

Με τιμή

Η ΕΠΙΤΡΟΠΟΣ

ΕΛΕΝΗ ΓΑΡΙΛΙΔΟΥ»

Ο Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, Μιχαήλ Ζυμής, διατύπωσε επί του θέματος αυτού την ακόλουθη έγγραφη γνώμη:

«**I.** Με το από 23.11.2015 (αριθμ. πρωτοκ. ΓΕΕ 1303/01.12.2015) έγγραφο της Επιτροπής του Ελεγκτικού Συνεδρίου στο Υπουργείο Εξωτερικών, διατυπώνονται τα εξής ερωτήματα:

«1) Στην περίπτωση που το πρωτότυπο χρηματικό ένταλμα έχει νομίμως καταστραφεί από το Ελεγκτικό Συνέδριο, είναι δυνατή η αναθεώρηση του χρηματικού εντάλματος, βάσει του αντιγράφου και των δικαιολογητικών αυτού,

από τα οποία προσδιορίζονται πλήρως τα στοιχεία του πρωτοτύπου και εφόσον προσκομίστηκαν αδιάσειστα και αναμφισβήτητα στοιχεία, βάσει αμετάκλητων δικαστικών αποφάσεων ή πορισμάτων ελέγχου του Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος, που στοιχειοθετούν την αναθεώρησή του, ούτως ώστε να καταστεί δυνατός ο καταλογισμός των υπευθύνων των ενταλθέντων και εξοφληθέντων χρηματικών ενταλμάτων, από τα όργανα της Διοίκησης;

2) Στην περίπτωση που έχουν νομίμως καταστραφεί από το Ελεγκτικό Συνέδριο τόσο τα πρωτότυπα χρηματικά εντάλματα όσο και τα αντίγραφα με τα δικαιολογητικά αυτών, είναι δυνατή, ελλείψει αυτών, η πράξη αναθεώρησης του χρηματικού εντάλματος, εφόσον προσκομιστούν αδιάσειστα και αναμφισβήτητα στοιχεία, βάσει αμετάκλητων δικαστικών αποφάσεων ή πορισμάτων ελέγχου του Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος, που στοιχειοθετούν την αναθεώρησή του, ούτως ώστε να καταστεί δυνατός ο καταλογισμός των υπευθύνων, από τα όργανα της Διοίκησης;

Περαιτέρω, τίθεται το εξής ερώτημα: είναι δυνατόν στην περίπτωση αυτή, να εφαρμοστεί αναλογικά η διάταξη του άρθρου 64 του ν. 4129/2013 που αφορά στην "καταστροφή ή απώλεια διαχειριστικών στοιχείων από ανώτερη βία ή τυχαίο γεγονός", στοιχείων που έχουν νομίμως υποβληθεί από τις αρμόδιες υπηρεσίες για έλεγχο, φυλάσσονται στο Ελεγκτικό Συνέδριο και πριν από τον έλεγχό τους καταστράφηκαν ή απωλέσθηκαν στο Ελεγκτικό Συνέδριο;»

II. Επί των ερωτημάτων αυτών, που εισάγονται στην Ολομέλεια του Σώματος, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 131 παρ. 3 του π.δ. 1225/1981 (ΦΕΚ Α΄ 304), εκθέτουμε σχετικά τα ακόλουθα:

Α. Στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ως Ανώτατο Δημοσιολογιστικό Δικαστήριο, έχει ανατεθεί, μεταξύ άλλων, και ο καθιερούμενος από το άρθρο 98 παρ. 1(α) του Συντάγματος προληπτικός έλεγχος των δημοσίων δαπανών. Με την ανάθεση του ελέγχου αυτού σε ανώτατο δικαιοδοτικό όργανο ο συνταγματικός νομοθέτης εισάγει τεκμήριο αντίθετο εκείνου της νομιμότητας των διοικητικών πράξεων, απαιτεί, δηλαδή, όπως το Ελεγκτικό Συνέδριο, διά του ελέγχου αυτού, επαληθεύσει τη νομιμότητα των παραγωγικών της ελεγχόμενης δαπάνης πράξεων, η οποία δεν θεωρείται τεκμαιρόμενη. Ο προληπτικός έλεγχος, όταν αποβαίνει θετικός, καταλήγει στην πράξη θεώρησης του υποβαλλόμενου προς έλεγχο χρηματικού εντάλματος (που συνεπάγεται ακολούθως και την υποχρέωση φυλάξεως των σχετικών δικαιολογητικών της δαπάνης για το Ελεγκτικό Συνέδριο που είναι εφεξής ο μόνος διαχειριστής αυτών), η οποία και μόνο προσδίδει τεκμήριο νομιμότητας της δαπάνης και περαιτέρω εκτελεστότητα στο οικείο χρηματικό ένταλμα, ενώ, σε περίπτωση αμφισβήτησης της νομιμότητας της εντελλόμενης δαπάνης, η αμφισβήτηση αυτή, μαζί με τους έγγραφους αντίθετους ισχυρισμούς και τα επιχειρήματα της Διοίκησης, άγεται ενώπιον του αρμοδίου δικαστικού σχηματισμού (Τμήματος και, ήδη, μετά τον ν. 4055/2012, Α' 51, Κλιμακίου) του Ελεγκτικού Συνεδρίου, το οποίο και αίρει, με πράξη του, την ανακύψασα δημοσιολογιστική έριδα, αποφαινόμενο υπέρ της θεώρησης ή μη του εντάλματος (βλ. άρθρο 21 του π.δ/τος 774/1980 «Οργανισμός του Ελεγκτικού Συνεδρίου», Α' 189, και, ήδη, άρθρο 32 του ν. 4129/2013 «Κώδικας Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο», Α' 52). Δεδομένης της φύσεως της διαδικασίας αυτής, η οποία είναι αποκλειστική, μη παρεχομένης της δυνατότητας άσκησης ενδίκων βοηθημάτων (ΕΣ Ολομ. Πρακτικά

23^{ης}/2.6.1997 και 3^{ης}/23.2.2005 Γεν. Συν.) και της εντεύθεν νομικής παραδοχής ότι η κατ' άρθρο 21 του π.δ. 774/1980 (ήδη, 32 του ν. 4129/2013) διαδικασία ασκήσεως του προληπτικού ελέγχου δαπανών που ασκείται υπό δικαιοδοτικού οργάνου του Κράτους, και δη ανωτάτου, εντάσσεται στο πλαίσιο ασκήσεως της δικαστικής λειτουργίας, γίνεται παγίως δεκτό (ΕΣ Ολομ. Πρακτικά 27^{ης}/27.7.1978, 11^{ης}/30.4.2001, 29^{ης}/10.11.2004 και 11^{ης}/9.6.2010 Γεν. Συν.) ότι η θεώρηση των χρηματικών ενταλμάτων από το αρμόδιο όργανο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, στο πλαίσιο του διενεργούμενου από αυτό προληπτικού ελέγχου των δημοσίων δαπανών, δεν μπορεί κατ' αρχήν να ανακληθεί, ούτε να αμφισβητηθεί από το Ελεγκτικό Συνέδριο ή από τη Διοίκηση, εφ' όσον έχει ήδη εκτελεσθεί (εξοφληθεί) το ένταλμα. Άλλως, όμως, έχει το θέμα εάν η θεώρηση του εξοφληθέντος εντάλματος στηρίχθηκε σε ανύπαρκτα, πλαστά ή ψευδή δικαιολογητικά και γενικά σε απατηλή συμπεριφορά του διοικουμένου. Στην περίπτωση αυτή και κατά το στάδιο του επακολουθούντος κατασταλτικού ελέγχου των δαπανών δύναται να χωρήσει αναθεώρηση της πράξεως του παρέδρου ή επιτρόπου, όπως και της πράξεως του Τμήματος με την οποία επιλύθηκε η διαφωνία αυτών υπέρ της θεωρήσεως, ή αν έχει εκδοθεί πράξη επί των λογαριασμών, αναθεώρηση και της πράξεως αυτής, αν συντρέξουν οι προϋποθέσεις αιτήσεως ή οίκοθεν παρά του Συνεδρίου αναθεωρήσεως που ορίζονται στη διάταξη του άρθρου 48 του ν. 4129/2013. Σύμφωνα δε με αυτή τη νομοθετική ρύθμιση αναθεώρηση επιτρέπεται, μεταξύ άλλων, και σε περιπτώσεις κατά τις οποίες εντοπίστηκαν κατά τη διάρκεια επιγενομένων διοικητικών ελέγχων νέα κρίσιμα έγγραφα (στοιχεία) που στοιχειοθετούν εξ αντικειμένου την απόρριψη της θεωρηθείσας δαπάνης (παρ. 12 περ. β'). Κατά

την έννοια της διάταξης αυτής, νέα κρίσιμα έγγραφα (στοιχεία) είναι αυτά που εκδίδονται σύμφωνα με το νόμο και δύνανται να ασκήσουν ουσιώδη επιρροή στην έκβαση της υπόθεσης, εκείνα, δηλαδή, που είτε προϋπήρχαν της έκδοσης της πράξης της οποίας ζητείται η αναθεώρηση, είτε ανακαλύφθηκαν μετά την έκδοσή της, βεβαιώνουν, όμως, περιστατικά που προϋπήρχαν και τα οποία, εάν είχε υπόψη της η πληττόμενη πράξη, θα είχε οδηγηθεί σε διαφορετική κρίση (Ε.Σ. Πρακτικά 3ης/23.2.2005 Γεν. Συν. Ολομ.). Αναθεώρηση, επομένως, χωρεί μόνο στην περίπτωση που από τα έγγραφα αυτά ανατρέπεται το πραγματικό θεμέλιο της κρίσης για τη θεώρηση του εντάλματος, υπό την έννοια της εκ των υστέρων διαπίστωσης της αντικειμενικής ανυπαρξίας των πραγματικών περιστατικών στα οποία στηρίχθηκε η κρίση αυτή (ΕΣ VII Τμ. Πράξη 15/2009).

Β. Περαιτέρω, σύμφωνα με το π.δ. 151/1998 «Διαδικασία ελέγχου, εκκαθάρισης και εντολής πληρωμής των δαπανών του Δημοσίου», ΦΕΚ Α' 116, όπως αυτό ίσχυε μέχρι την επελθούσα, από 01.01.2014, τροποποίησή του με το π.δ. 155/2013 (ΦΕΚ Α' 245), τα εκδιδόμενα από τις Υπηρεσίες Δημοσιονομικού ελέγχου (εφεξής: ΥΔΕ), μετά τον έλεγχο και την εκκαθάριση των δαπανών του Δημοσίου, χρηματικά εντάλματα, τα οποία εξοφλούνται μετά τη θεώρησή τους από τις Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες (εφεξής: ΔΟΥ), εκδίδονται χειρόγραφα ή μηχανογραφικά σε αποτυπωτικό χαρτί, σε τρία αντίτυπα, διαφορετικού χρώματος τα οποία έχουν, ως εκ του καθοριζομένου τρόπου εκδόσεώς τους, την ίδια αποδεικτική ισχύ και εξυπηρετούν παράλληλους λειτουργικούς σκοπούς -το πρωτότυπο, επί του οποίου πραγματοποιείται η εξόφληση του δικαιούχου και τηρείται από το όργανο που εξόφλησε τη δαπάνη, το αντίγραφο, στο οποίο επισυνάπτονται τα δικαιολογητικά, αποστέλλεται στο

Ελεγκτικό Συνέδριο και παραμένει εκεί και μετά τη θεώρηση και το στέλεχος, το οποίο παραμένει στην ΥΔΕ (άρθρα 4, παρ. 1 και 2, και 5) και αριθμούνται και καταχωρίζονται στα βιβλία της ΥΔΕ (άρθρο 4 παρ. 8), στα οποία αναγράφονται όλα τα κατά νόμο οριζόμενα (άρθρο 10 παρ. 1), στοιχεία που τους προσδίδουν κύρος νομίμου τίτλου πληρωμής, ενώ από το π.δ. 16/1989 «Κανονισμός λειτουργίας Δημοσίων Οικονομικών Υπηρεσιών (Δ.Ο.Υ.) και των Τοπικών Γραφείων και καθήκοντα υπαλλήλων αυτών», ΦΕΚ Α' 6 προβλέπεται η τήρηση από τις ΔΟΥ Βιβλίου Καταχώρισης Χρηματικών Ενταλμάτων, στο οποίο καταχωρούνται όλα τα εξοφλημένα χρηματικά εντάλματα (άρθρο 123). Τέλος, η διάταξη του άρθρου 64 του ν. 4129/2013 ορίζει ότι οι διαχειρίσεις, των οποίων τα στοιχεία καταστράφηκαν ή απολέσθηκαν ολικά ή μερικά από ανώτερη βία ή τυχαίο γεγονός, ελέγχονται σύμφωνα με αποφάσεις της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, οι οποίες ρυθμίζουν τις ειδικότερες λεπτομέρειες του ελέγχου, ενώ το άρθρο 93 αυτού καθορίζει τη διαδικασία καταστροφής των δικαιολογητικών ενταλμάτων πληρωμής και κάθε διαχείρισης.

III. Από τις προεκτεθείσες νομικές παραδοχές συνάγεται το συμπέρασμα ότι η αναθεώρηση πράξης θεώρησης χρηματικού εντάλματος από το αρμόδιο όργανο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, με τη συνδρομή προς τούτο νομίμου λόγου, συντελείται και παράγει τις κατά νόμο συνέπειες από την έκδοση της οικείας πράξης αναθεώρησης, χωρίς να προσαπαιτείται η συντέλεση κάποιας άλλης νομικής ενέργειας ή υλικής πράξης επί του σώματος του πρωτοτύπου του εξοφληθέντος χρηματικού εντάλματος - όπως επισημειωματική επ' αυτού αναφορά της γενομένης αναθεωρητικής πράξης - το οποίο (πρωτότυπο) μετά τη θεώρησή του, που εκφράζει τη θετική έκβαση του διενεργηθέντος προληπτικού

ελέγχου της δαπάνης, διαβιβάζεται για πληρωμή στην αρμόδια ΔΟΥ, όπου και πραγματοποιείται επ' αυτού η εξόφληση του δικαιούχου. Περαιτέρω, στα κατά τα ανωτέρω, εκ του νόμου προβλεπόμενα, βιβλία που τηρούνται στις αρμόδιες υπηρεσίες, οι οποίες διενεργούν την εκκαθάριση και την εξόφληση (πληρωμή) της δαπάνης (ΥΔΕ και ΔΟΥ, αντιστοίχως), καταχωρίζονται τα εκδιδόμενα και εξοφλούμενα χρηματικά εντάλματα με όλα τα σχετικά στοιχεία (αύξων αριθμός, οικονομικό έτος, πληρωτέο ποσό, στοιχεία δικαιούχου κ.λ.π.) που μεταγράφονται με ακρίβεια και πιστότητα, ώστε να παράγεται εξ αυτών πλήρης απόδειξη για το περιεχόμενό τους καθώς και για τη σχηματική μορφοποίησή τους ως εγκύρων τίτλων πληρωμής, που ανακύπτει ως αναγκαιότητα σε περίπτωση επιγενόμενης της εξόφλησης καταστροφής τους. Ωσαύτως, ο λόγος αναθεώρησης βάσει νεώτερων στοιχείων συγκροτούντων την εξ αντικειμένου απόρριψη θεωρηθείσας δαπάνης, καθιερύεται μόνο σε περίπτωση που τα προκύψαντα νέα στοιχεία αναιρούν "εξ αντικειμένου" τη νομιμότητα της θεωρηθείσας δαπάνης. Η θεσπιζόμενη υπό του νόμου προϋπόθεση της "εξ αντικειμένου" απόρριψης της θεωρηθείσας δαπάνης, ως αναγκαίος όρος του πραγματικού της διάταξης αυτής (άρθρο 48 παρ. 12 περ. β'), έχει την έννοια ότι τα εντοπισθέντα νέα κρίσιμα στοιχεία είναι ικανά και πρόσφορα να επιφέρουν την διαγραφόμενη έννομη συνέπεια της άρσεως της νομιμότητας της θεωρηθείσας δαπάνης αφ'εαυτών και αυθυπάρκτως, δι' αμέσου αποδείξεως, χωρίς τη συνδρομή άλλων γεγονότων και περιστάσεων και χωρίς να ανακύπτει ζήτημα περιαγωγής τους σε σχέση σύγκρισης ή σταθμιστικής αντιπαραβολής με τα επισυναφθέντα για τη θεώρηση του εντάλματος δικαιολογητικά. Και τούτο διότι τα τελευταία, μετά τον εντοπισμό των νέων στοιχείων που «στοιχειοθετούν

εξ αντικειμένου την απόρριψη της θεωρηθείσας δαπάνης» καθίστανται κατά λογική αναγκαιότητα ανίσχυρα αναδρομικά, αφού τα προκύψαντα νέα στοιχεία εκ μόνης της υποστάσεώς τους ανατρέπουν πλήρως την πραγματική τους βάση και αναιρούν την κατ' επίφαση νομιμότητας προσδοθείσα σε αυτά αποδεικτική ισχύ, με επακόλουθο να μην παρέχουν έρεισμα του θεωρηθέντος εντάλματος, γεγονός που συνεπάγεται άρση της εκτελεστότητας αυτού και ανατροπή του τεκμηρίου νομιμότητας που του προσδίδει η πράξη θεωρήσεως. Με βάση τα ανωτέρω, έχουμε τη γνώμη ότι επί των τιθεμένων δύο (2) πρώτων ερωτημάτων προσήκει καταφατική απάντηση και συνεπώς αναθεώρηση πράξης θεωρήσεως εξοφληθέντος χρηματικού εντάλματος πληρωμής μπορεί να συντελεστεί, υπό τον αναγκαίο όρο του εντοπισμού νέων κρίσιμων στοιχείων που συγκροτούν εξ αντικειμένου την απόρριψη της θεωρηθείσας δαπάνης, έστω και αν ελλείπει το πρωτότυπο, το αντίγραφο και τα επισυναφθέντα στο χρηματικό ένταλμα δικαιολογητικά της δαπάνης, ενόψει δε αυτής της καταφατικής απαντήσεως, παρέλκει η εξέταση του τρίτου (3^{ου}) κατ'επικουρικότητα εκφερομένου ερωτήματος, που αφορά στο αν στις προεκτεθείσες περιπτώσεις δύναται να τύχει αναλογικής εφαρμογής η διάταξη του άρθρου 64 του ν. 4129/2013.

Αθήνα, 23 Δεκεμβρίου 2015

**Ο Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας
στο Ελεγκτικό Συνέδριο**

ΜΙΧΑΗΛ ΖΥΜΗΣ»

Ο εισηγητής Σύμβουλος Δημήτριος Τσακανίκας εισηγείται τα ακόλουθα:

Η πράξη θεώρησης των Χρηματικών Ενταλμάτων (Χ.Ε.), που εκδίδει ο αρμόδιος Επίτροπος μετά από άσκηση προληπτικού ελέγχου ή κατόπιν επίλυσης

από το αρμόδιο Κλιμάκιο διαφωνίας που ανακύπτει ως προς τη θεώρηση της εντελλόμενης δαπάνης μεταξύ του Επιτρόπου και του αρμόδιου Διατάκτη, αποτελεί οιαδήποτε δικαστική πράξη, η οποία εντάσσεται στο πλαίσιο άσκησης από δικαιοδοτικό όργανο ειδικής αρμοδιότητας προβλεπόμενης ευθέως από τη διάταξη το άρθρου 98 παρ. 1 περ. α' του Συντάγματος. Ενόψει τούτου, και λαμβανομένου υπόψη ότι κατά της πράξης αυτής θεώρησης δεν προβλέπεται από την κείμενη νομοθεσία η δυνατότητα άσκησης ενδίκων βοηθημάτων και μέσων, η εν λόγω πράξη, εφόσον ακολούθησε η εξόφληση του θεωρηθέντος Χ.Ε., δεν μπορεί κατ' αρχήν να ανακληθεί ή να αμφισβητηθεί από το όργανο που την εξέδωσε ή τη Διοίκηση (βλ. Πρακτικά Γεν. Συν. 27^{ης}/27.7.1978, 11^{ης}/30.4.2001, 29^{ης}/10.11.2004, 3^{ης}/23.2.2005, 11^{ης}/9.6.2010). Κατ' εξαίρεση, όμως, είναι δυνατή η αναθεώρηση της πράξης θεώρησης του Χ.Ε. από το εκδόσαν αυτήν όργανο εφόσον κατ' άρθρο 48 του Κώδικα νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4129/2013, διαγνωστεί εκ των υστέρων ότι α) ο αρμόδιος Επίτροπος ή το Κλιμάκιο, εκτιμώντας εσφαλμένως τα υποβληθέντα με την εντελλόμενη δαπάνη έγγραφα και στοιχεία, πλανήθηκε ως προς τα πραγματικά περιστατικά επί των οποίων βασίστηκε η θεώρηση του Χ.Ε., β) εμφιλοχώρησε λογιστικό λάθος κατά την εκκαθάριση της δαπάνης που αποτυπώθηκε στο θεωρηθέν Χ.Ε., γ) υφίστανται νέα κρίσιμα έγγραφα, ήτοι έγγραφα που είτε προϋπήρχαν της έκδοσης της πράξης της οποίας ζητείται η αναθεώρηση, είτε ανακαλύφθηκαν μετά την έκδοσή της, βεβαιώνουν, όμως, γεγονότα που προϋπήρχαν και ανατρέπουν εκ των υστέρων τα πραγματικά περιστατικά επί των οποίων στηρίχθηκε η κρίση για τη θεώρηση του Χ.Ε. (βλ. Πρακτικά 3^{ης}/23.2.2005 Γεν. Συν. Ολ. Ελ. Συν.), δ) η

πράξη θεώρησης στηρίχθηκε σε πλαστά ή ψευδή ή ανύπαρκτα έγγραφα και δικαιολογητικά, ε) εμφιλοχώρησε πλάνη ως προς την ερμηνεία και εφαρμογή των κρίσιμων νομικών διατάξεων που προβλέπουν τη θεωρηθείσα δαπάνη και στ) προέκυψαν κατά ή μετά τη διενέργεια επιγενόμενων διοικητικών ελέγχων νέα κρίσιμα έγγραφα που στοιχειοθετούν εξ' αντικειμένου την απόρριψη της θεωρηθείσας δαπάνης. Περαιτέρω, οι συνέπειες της αναθεώρησης επέρχονται από την έκδοση της σχετικής πράξης, η οποία δεν απαιτείται να καταχωρίζεται στο σώμα του Χ.Ε. που αναθεωρείται ούτε επίσης απαιτείται στο θεωρημένο Χ.Ε. να σημειώνεται ο αριθμός της πράξης αναθεώρησης ή να γίνεται αναφορά ότι η πράξη θεώρησης έχει αναθεωρηθεί. Ως εκ τούτου δεν είναι απαραίτητη για το λόγο αυτό η ύπαρξη του σώματος (πρωτοτύπου ή αντιγράφου) των θεωρημένων Χ.Ε. για τη διενέργεια της αναθεώρησης. Προκειμένου δε να διαπιστωθεί από το όργανο που θα προβεί στην αναθεώρηση ότι τα υπό αναθεώρηση Χ.Ε. έχουν εκδοθεί, θεωρηθεί και εξοφληθεί, σε περίπτωση που τα οικεία πρωτότυπα ή αντίγραφα έχουν νομίμως καταστραφεί ή είναι δυσχερής η ανεύρεσή τους, η έκδοση, θεώρηση και εξόφλησή τους προκύπτει ευχερώς από τα βιβλία, που τηρούνται, σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 8 του π.δ. 151/1998 (όπως ίσχυε πριν την αντικατάστασή του με το π.δ. 155/2013), από τις Υπηρεσίες Δημοσιονομικού Ελέγχου, καθώς και από τα βιβλία καταχώρισης εξοφλημένων Χρηματικών Ενταλμάτων, που τηρούν οι Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες σύμφωνα με το άρθρο 123 του π.δ. 16/1989 (ΦΕΚ Α' 6) και στα οποία καταχωρούνται όλα τα εξοφλημένα από τις υπηρεσίες αυτές χρηματικά εντάλματα. Τούτο, διότι από τα ανωτέρω βιβλία, στα οποία καταχωρίζονται τα εκδιδόμενα και εξοφλούμενα χρηματικά εντάλματα με όλα τα σχετικά στοιχεία

τους (αύξων αριθμός Χ.Ε., οικονομικό έτος, πληρωτέο και εξοφληθέν ποσό, στοιχεία δικαιούχου κ.λπ.), συνάγεται, σε περίπτωση επιγενόμενης καταστροφής ή αδυναμίας ανεύρεσής τους, πλήρης απόδειξη για το περιεχόμενό τους καθώς και για την εξόφλησή τους, ενώ για τη θεώρησή τους η απόδειξη που προκύπτει είναι μεν έμμεση πλην μη επιδεχόμενη αμφισβήτησης, αφού δεν νοείται εξόφληση εκδοθέντος Χ.Ε. χωρίς προηγούμενη θεώρησή του. Συναφώς, στην περίπτωση που κατά την κρίση του αρμόδιου οργάνου συντρέχει νόμιμος λόγος αναθεώρησης, συνιστάμενος στην ύπαρξη νέων στοιχείων, αυτή δεν εμποδίζεται από την τυχόν καταστροφή του αντιγράφου τού υπό αναθεώρηση Χ.Ε. και των επισυναφθέντων σε αυτό δικαιολογητικών της δαπάνης, αφού τα νέα στοιχεία, που κατά την κρίση του αρμόδιου Επιτρόπου ή του Κλιμακίου στοιχειοθετούν την αναθεώρηση, είναι ικανά και πρόσφορα να επιφέρουν την έννομη συνέπεια της άρσης της νομιμότητας της θεωρηθείσας δαπάνης χωρίς τη συνδρομή άλλων γεγονότων και περιστάσεων και χωρίς να απαιτείται η σύγκριση ή αντιπαραβολή τους με τα δικαιολογητικά που είχαν υποβληθεί για τη θεώρηση του εντάλματος και επισυνάφθηκαν μετά την πράξη θεώρησης στο αντίγραφο του θεωρηθέντος Χ.Ε.. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω και υπό την προϋπόθεση ότι από τις δικαστικές αποφάσεις και τους επιγενόμενους διοικητικούς ελέγχους που αναφέρει η Επίτροπος στο υπό κρίση έγγραφο έχουν προκύψει νέα κρίσιμα στοιχεία που στοιχειοθετούν εξ αντικειμένου την απόρριψη των αναφερόμενων σε αυτό δαπανών και την συνεπεία τούτου άρση της θεώρησης αυτών, η έκδοση των σχετικών πράξεων αναθεώρησης δεν κωλύεται από την έλλειψη τόσο των πρωτότυπων και αντιγράφων των Χ.Ε., με τα οποία οι δαπάνες αυτές εξοφλήθηκαν, όσο και των επισυναφθέντων σε αυτά δικαιολογητικών τους.

Ενόψει των παραπάνω, παρέλκει η απάντηση στο τιθέμενο με το ως άνω έγγραφο της Επιτρόπου του Ελεγκτικού Συνεδρίου στο Υπουργείο Εξωτερικών ερώτημα, σχετικά με το αν είναι δυνατή, σε περίπτωση που έχουν καταστραφεί τα πρωτότυπα Χ.Ε. καθώς και τα αντίγραφά τους με τα δικαιολογητικά τους, η αναλογική εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 64 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο.

Η Ολομέλεια, μετά από διαλογική συζήτηση, αποδέχθηκε ομόφωνα την παραπάνω εισήγηση του Συμβούλου Δημητρίου Τσακανίκα.

Μετά το τέλος της συνεδρίασης συντάχθηκε το παρόν πρακτικό, το οποίο, αφού θεωρήθηκε και εγκρίθηκε από την Πρόεδρο, υπογράφεται από την ίδια και τη Γραμματέα.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ ΘΕΟΤΟΚΑΤΟΥ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ

**Για την ακρίβεια
Η Γραμματέας**

Ελένη Αυγουστόγλου